

ПРАВО ЄВРОСОЮЗУ ТА ВИКЛИКИ КОГНІТИВНОЇ ВІЙНИ ЗА УМОВ МАСШТАБНОЇ МІГРАЦІЇ

EUROPEAN UNION LAW AND CHALLENGES OF COGNITIVE WARFARE IN CONDITIONS OF MASS MIGRATION

Анна Приходько¹, Борис Бабін²,

Едуард Плешко³

Асоціація реінтеграції Криму

(проспект Опері, 14, м. Париж, Франція, 75001)

Anna Prykhodko, Borys Babin,

Eduard Pleshko

Association of Reintegration of Crimea

(14, Avenue de l'Opera, Paris, France, 75001)

Отримано: 18.07.2026. Затверджено: 28.08.2026. Опубліковано: 31.08.2026.

АНОТАЦІЯ

У статті наголошується, що масштабна російська агресія проти України та стан «нової холодної війни» Кремля проти цивілізованого світу наразі часто сприймається у вимірі концепцій когнітивної війни, при цьому особливі виклики виникають за умов масштабної міграції. Водночас питання оцінки форм та методів протидії когнітивній війні у міжнародному та європейському праві, серед іншого з урахуванням міграційного фактору, залишаються вкрай малодослідженими. Метою статті автори окреслили оцінку правового регулювання когнітивної війни у праві Євросоюзу за умов масштабної міграції. У роботі проведено аналіз та порівняння наявних програмних

¹ кандидат юридичних наук, доцент; orcid 0000-0002-4895-8520

² доктор юридичних наук, професор; orcid 0000-0002-9317-3845; e-mail: babinb@ukr.net

³ кандидат юридичних наук; orcid 0009-0005-9637-3497; e-mail: rpo.odessa@i.ua

документів Євросоюзу, особливостей управлінської моделі Євросоюзу, яка склалася у цій сфері та перспектив правового забезпечення відповідної діяльності на рівні європейських директив та регламентів. Стаття доводить, що одним з перших прикладів нормативного регулювання когнітивної війни у праві Євросоюзу слід вважати План дій ЄС щодо стратегічних комунікацій. Наступним кроком у цьому вимірі варто вважати План дій проти дезінформації, заявлений у Євросоюзі в грудні 2018 р. Автори констатують, що стратегічні комунікаційні цільові групи Європейської служби зовнішніх зв'язків зараз присутні в країнах Східного партнерства та Центральній Азії, Західних Балканах, Південному сусідстві та країнах Африки на південь від Сахари. У дослідженні констатоване певну стагнацію правового регулювання когнітивної війни у нормативній базі Євросоюзу, зі збереженням протягом останнього десятиріччя суто програмно-правового підходу до вирішення цієї проблематики, шляхом схвалення профільних Планів дій. Стаття доводить, що відповідні документи ЄС не містять ознак ані стратегічного планування, ані засад програмного регулювання, із встановленням систем заходів та строків їх виконання. Ключовим управлінським органом у цій сфері стала Європейська служба зовнішніх дій та утворені в рамках її мандату спеціалізовані робочі групи, при цьому завдання та географічний вимір цих груп є прямо релевантним основним регіонам міграційного тиску на ЄС. Діяльність Євросоюзу в організаційному вимірі носить насамперед реактивний характер, у формат реагування на ключові зовнішні інформаційні загрози, серед іншого й у сфері міграції, основною з яких наразі детермінується російська зовнішня діяльність у рамках когнітивної війни проти цивілізованого світу. За цих умов у статті доведено що посилення нормативного забезпечення відповідних заходів протидії російській когнітивній війні до рівня спеціальних регламентів та директив Євросоюзу очікувати важко. Це зумовлене специфікою сприйняття у праві ЄС категорії права на інформацію та на свободу слова, які сприймаються як фундаментальні та засадничі цінності Союзу. При цьому застосування саме імперативних, а не програмних моделей протидії когнітивній війні у Євросоюзі відбувається насамперед у сфері санкційної політики, що має стати предметом окремих наукових досліджень.

Ключові слова: дезінформація; Європейський Союз; когнітивна війна; міграція; право ЄС; програмне регулювання; свобода слова.

ABSTRACT

The article emphasizes that the large-scale Russian aggression against Ukraine and the state of the Kremlin's "new cold war" against the civilized world is currently often perceived in terms of cognitive warfare concepts, with special challenges arising in the context of large-scale migration. At the same time, the issues of assessing the forms and methods of countering cognitive warfare in international and European law, including taking into account the migration factor, remain extremely understudied. The purpose of the article is to assess the legal regulation of cognitive warfare in European Union law in the context of large-scale migration. The paper analyzes and compares existing EU program documents, the features of the EU management model that has developed in this area, and the prospects for legal support for relevant activities at the level of European directives and regulations. The article proves that one of the first examples of regulatory regulation of cognitive warfare in European Union law should be considered the EU Action Plan on Strategic Communications. The next step in this dimension should be considered the Action Plan against Disinformation, announced in the European Union in December 2018. The authors state that the strategic communication task forces of the European External

Action Service are now present in the Eastern Partnership and Central Asia countries, the Western Balkans, the Southern Neighborhood and sub-Saharan Africa. The study states a certain stagnation of the legal regulation of cognitive warfare in the regulatory framework of the European Union, with the preservation of a purely programmatic and legal approach to addressing this issue over the past decade, through the approval of profile Action Plans. The article proves that the relevant EU documents do not contain signs of either strategic planning or the principles of programmatic regulation, with the establishment of systems of measures and deadlines for their implementation. The key management body in this area has become the European External Action Service and specialized working groups established within its mandate, while the tasks and geographical dimension of these groups are directly relevant to the main regions of migratory pressure on the EU. The activities of the European Union in the organizational dimension are primarily reactive in nature, in the format of responding to key external information threats, the main of which is currently determined by Russian foreign activities within the framework of cognitive war against the civilized world. Under these conditions, the article proves that it is difficult to expect a strengthening of the regulatory support for relevant measures to counter Russian cognitive war to the level of special regulations and directives of the European Union. This is due to the specifics of the perception in EU law of the categories of the right to information and freedom of speech, which are perceived as fundamental and fundamental values of the Union. At the same time, the application of imperative, rather than programmatic models of countering cognitive war in the European Union occurs primarily in the sphere of sanctions policy, which should become the subject of separate scientific research.

Keywords: cognitive war; disinformation; European Union; EU Law; freedom of speech; programmatic regulation.

I. ВСТУП

Масштабна російська агресія проти України та стан «нової холодної війни» Кремля проти цивілізованого світу наразі часто сприймається у вимірі концепцій когнітивної війни, при цьому особливі виклики виникають за умов масштабної міграції. Водночас когнітивна війна не має сприйматися спрощене, як різновид інформаційної чи пропагандистської діяльності та потребує на врахування її ведення агресором як складника інших форм ведення збройного конфлікту, включаючи кібервійну, юридичну війну тощо¹.

При цьому саме окуповані території України, такі як Крим стали для агресора лабораторією напрацювання практик не просто утисків та знищення культури, але й для її використання в рамках цілісної

¹ Pleshko E. (2026). Cognitive Warfare and Occupied Crimea. URL: <https://arcrimea.org/en/analytics/2026/06/22/cognitive-warfare-and-occupied-crimea/>

політики, спрямованої проти України та цінностей сучасної європейської цивілізації, що має ознаки когнітивної війни¹.

Нещодавні дослідження Асоціації Реінтеграції Криму свідчать, що окуповані території України активно використовуються російськими спецслужбами як плацдарм ведення когнітивної війни проти країн Євросоюзу, та надалі відповідна активність розвідки агресора тільки зростатиме, серед іншого при цьому застосовується фактор мігрантів². Водночас питання оцінки форм та методів протидії когнітивній війні у міжнародному та європейському праві залишаються вкрай малодослідженими.

Висвітлення релевантних викликів й загроз когнітивної війни у контексті протидії російської агресії та окупації територій України та масової міграції можна помітити у поточних наукових працях Т. О. Анцупової, М. О. Баймуратова, Ю. О. Волошина, К. В. Громовенка, Б. А. Кормича, М. І. Пашковського, Я. О. Тицької та деяких інших, водночас системного аналізу саме форм реагування права Євросоюзу на відповідні виклики сучасні монографічні дослідження поки не містять.

II. МЕТА І МЕТОДОЛОГІЯ

Метою цієї статті слід вважати оцінку правового регулювання когнітивної війни у праві Євросоюзу за умов масштабної міграції, а до завдань, які при цьому потребують на розв'язання, варто віднести аналіз та порівняння наявних програмних документів Євросоюзу, особливостей управлінської моделі Євросоюзу, яка склалася у цій сфері та перспектив правового забезпечення відповідної діяльності на рівні європейських директив та регламентів.

При цьому ключовими науковими методами, які варті на використання для вирішення такої проблематики, слід вважати програмний, прогностичний, формально-юридичний та герменевтичний. У цьому контексті програмний аналіз документів Євросоюзу набуває особливого значення, оскільки відповідні правовідносини на сьогодні врегульовані насамперед планами дій, а не імперативними

¹ Tsybulko O. (2026). Cognitive War, Occupied Crimea and Cultural Indicators. URL: <https://arcrime.org/en/analytics/2026/05/23/cognitive-war-occupied-crimea-and-cultural-indicators/>

² Prykhodko A., Pleshko E. (2026). Crimean Trace in the Aggressor's Cognitive Strikes on France. URL: <https://arcrime.org/en/investigations/2026/07/17/crimean-trace-in-the-aggressors-cognitive-strikes-on-france/>

регламентами та директивами Союзу. Прогностичний метод має особливу витребуваність оскільки подальша динаміка регулювання аспектів когнітивної війни та масової міграції у Євросоюзі поки не має чітко визначеної перспективи. Своєю чергою герменевтичний метод передбачає поглиблене дослідження як організаційної моделі Євросоюзу у цій сфері так й специфіку використовуваного документами ЄС понятійного апарату.

III. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Одним з перших прикладів нормативного регулювання когнітивної війни у праві Євросоюзу слід вважати План дій ЄС щодо стратегічних комунікацій, заявлений у червні 2015 р. за підсумками Декларації, прийнятій на саміті Східного партнерства у Ризі місяцем раніше¹. Цей документ прямо виходив не лише з потреби ведення інформаційної політики Євросоюзу, але й з викликів зовнішньої антиєвропейської пропаганди; варто додати що питання масової міграції отримали під час наведеного саміту особливу увагу.

План дій заявляє, що стратегічні комунікації є важливим інструментом у досягненні загальних політичних цілей Євросоюзу та узагальнює їх у такому форматі: ефективна комунікація та просування політики та цінностей Євросоюзу; зміцнення загального медіа-середовища, включаючи підтримку незалежних медіа; підвищення обізнаності громадськості про дезінформаційну діяльність зовнішніх суб'єктів та покращення здатності Євросоюзу передбачати таку діяльність та реагувати на неї².

План дій додавав, що «стратегічна комунікація Євросоюзу щодо східного сусідства повинна, перш за все, зосереджуватися на розробці позитивних та ефективних меседжів щодо політики Євросоюзу щодо регіону. Замість того щоб пояснювати деталі політики та програм Євросоюзу, вони повинні чітко пояснювати їхні переваги для людей регіону. Цей позитивний наратив слід повідомляти зрозумілою мовою та базувати на реальних історіях успіху, які знайдуть відгук у цільової аудиторії»³.

¹ Action Plan on Strategic Communication. EU Ref. Ares (2015)2608242. 22 June, 2015. URL: <https://www.allbusinesstemplates.com/preview/NBV5A/YCSGH/1/>

² Там само.

³ Там само.

Наступним кроком у цьому вимірі варто вважати План дій проти дезінформації, заявлений у Євросоюзі в грудні 2018 року¹. Дезінформація у цьому документі тлумачиться як перевірено неправдива або оманлива інформація, яка створюється, презентується та поширюється з метою економічної вигоди або навмисного введення громадськості в оману та може завдати суспільної шкоди. Суспільна шкода, додається у Плані, включає загрози демократичним процесам, а також суспільним благам, таким як здоров'я, довкілля чи безпека громадян Євросоюзу. При цьому План оцінює відповідні міграційні фактори та виклики як феномен, якій потребує на врахування під час визначення форм та моделей протидії дезінформації.

План 2018 року підкреслює, що дезінформація не включає ненавмисні помилки, сатиру та пародії, а також чітко визначені партійні новини та коментарі. Документ вказує, що хоча визначення гібридних загроз в інформаційному вимірі різняться та повинні залишатися гнучкими, щоб реагувати на їхню зміну характеру, ця концепція охоплює поєднання примусової та підривної діяльності, звичайних та нетрадиційних методів (тобто дипломатичних, військових, економічних, технологічних), які можуть використовуватися скоординовано державними або недержавними суб'єктами для досягнення конкретних цілей, залишаючись нижче порогу офіційно оголошеної війни².

Зазвичай, додає План, акцент робиться на використанні вразливостей цілі та створенні неоднозначності для перешкоджання процесам прийняття рішень, вказуючи на масовані дезінформаційні кампанії, використання соціальних мереж для контролю політичного наративу або радикалізації, вербування та спрямування посередників можуть бути засобами гібридних загроз. Особливу увагу при цьому приділене викликам, породженим міграційними процесами в рамках Союзу.

Документ додає, що боротьба з дезінформацією вимагає політичної рішучості та єдиних дій, мобілізації всіх підрозділів урядів країн

¹ EUR-Lex (2018). Action Plan against Disinformation. Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. JOIN(2018) 36 final (Brussels, 5 December, 2018). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52018JC0036>

² Там само.

Євросоюзу, включаючи спільноти боротьби з гібридними системами, кібербезпеки, розвідки та стратегічних комунікацій, органів захисту даних, виборчих, правоохоронних та медіа-органів. Такі кроки, вказується у Плані, «слід робити у тісній співпраці з односторонніми по всьому світу», що «вимагає тісної співпраці між інституціями Євросоюзу, державами-членами, громадянським суспільством та приватним сектором, особливо онлайн-платформами»¹.

Скоординована відповідь на дезінформацію, представлена в Плані дій 2018 року, базується на чотирьох стовпах: покращення можливостей інституцій Євросоюзу виявляти, аналізувати та викривати дезінформацію; посилення скоординованих та спільних заходів реагування на дезінформацію; мобілізація приватного сектору для боротьби з дезінформацією; підвищення обізнаності та покращення стійкості суспільства².

Примітно, що у 2021 р. вітчизняна авторка В.Т. Хакімова, досліджуючи діяльність Євросоюзу у сфері реалізації вказаних Планів дій, наводить специфіку діяльності East StratCom Task Force (ESTF) як структури, підмандатній Європейській службі зовнішніх справ, як «робочої групи», діяльність якої «базується на мандаті Ради» Євросоюзу з березня 2015 року. Ця авторка висловлює думку, що «опублікований у 2018 році План дій ЄС проти дезінформації забезпечує міцну основу для дій», в ESTF є «ключовим активом для виявлення та розвінчання неправдивих російських фейків»³. Варто констатувати, що відповідні рішення Європейської служби прямо відображали її потенціал у сфері впливу на міграційні потоки.

У якості перспективних кроків В. Т. Хакімова наводить «Кодекс практики, якщо вони будуть добре впроваджені платформами, а також Закон про кібербезпеку та перспективи кіберсанкцій». Втім, вважає ця дослідниця, щоб бути цілком готовими протидіяти зовнішнім дезінформаційним кампаніям саме у кіберпросторі, «необ-

¹ EUR-Lex (2018). Action Plan against Disinformation. Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. JOIN(2018) 36 final (Brussels, 5 December, 2018). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52018JC0036>

² Там само.

³ Хакімова В. Т. (2021). Європейський Союз в епоху постправди: діяльність East Stratcom Task Force. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 67. С. 159.

хідно залучити значні додаткові ресурси». Тому, вказує експертка, «потрібно більше зосередитися на останніх розробках у галузі штучного інтелекту, які надзвичайно впливають на створення та розповсюдження дезінформації», оскільки «технологічний розвиток та соціальні медіа прискорили швидкість розповсюдження продуктів пост-правди та охоплення ними»¹.

Додамо, що у власній поточній активності ESTF керується завданнями забезпечення інформаційної цілісності та протидії «маніпуляціям та втручанням іноземної інформації (FIMI)». Саме до категорії FIMI у ESTF відносять дезінформацію, заявляючи, що «Європейська служба зовнішніх дій відіграє провідну роль у вирішенні цього виклику», оскільки «значно розширене можливості виявлення, аналізу та реагування на FIMI з 2015 року, коли держави-члени Євросоюзу вперше звернулися до Європейської служби з проханням вирішити проблеми російських дезінформаційних кампаній у контексті агресії росії проти України»².

У цьому вимірі метою ESTF заявлено забезпечення «більш цілеспрямованих, ефективних та скоординованих відповідей на FIMI, щоб захистити Спільну зовнішню та безпекову політику Євросоюзу, демократичні процеси та громадян, а також партнерів у всьому світі»³. Водночас мережа структур Євросоюзу з інформаційних питань, підконтрольних Європейській службі, постійно розширюється, та очевидно що її формат відображає саме поточні виклики у сфері міграції.

Стратегічні комунікаційні цільові групи Європейської служби зовнішніх зв'язків зараз присутні в країнах Східного партнерства та Центральній Азії, Західних Балканах, Південному сусідстві та країнах Африки на південь від Сахари, тобто у регіонах, які надають Євросоюзу максимальне міграційне навантаження. При цьому заявлене, що «оскільки Україна залишається ціллю російської агресії, а вплив

¹ Там само. С. 161.

² EEAS (2026). Information Integrity and Countering Foreign Information Manipulation & Interference (FIMI). URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-countering-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en

³ Там само.

вторгнення виходить далеко за межі регіону, ESTF ставить роботу, пов'язану з Україною, в основу своєї діяльності»¹.

Водночас в рамках Європейської служби діє Технічна група для Західних Балкан (WBTF). Її специфікою є орієнтація як на аудиторію Євросоюзу, так балканських країн за межами ЄС, з використанням культурної дипломатії, «виходом за рамки традиційних інформаційних каналів» та формування «комунікаційних продуктів, адаптованих до місцевого контексту та мов». А ось Цільова група Півдня (TFS) аналізує інформаційне середовище регіону Близького Сходу та Північної Африки, відстежуючи дезінформацію та FIMI, розробляючи проактивні комунікаційні стратегії та кампанії, координуючи делегації ЄС та інші інституції ЄС, у тісній співпраці з Регіональним медіа-офісом Євросоюзу в Аммані; фактично TFS має метою роботу в арабомовному середовищі².

Своєю чергою Стратегічна група для країн Африки на південь від Сахари (SSA TF) була створена у травні 2023 року. Її основні цілі включають «моніторинг інформаційного середовища, підвищення престижу ЄС за допомогою стратегічних комунікацій та зміцнення стійкості до FIMI та дезінформації». Специфікою цієї структури є не спільні інформкампанії чи утворення контенту іншою мовою, а робота з журналістами. При цьому усі спеціальні групи та інші команди Європейської служби беруть останні три роки участь у проєкті «Об'єднання медіаспільнот», «для обміну передовим досвідом, кращого розуміння FIMI та дезінформації, а також зміцнення стійкості наших суспільств»³.

Вказується, що «заходи відбулися в Боснії та Герцеговині, Молдові та Косово, у кожному з них взяли участь близько 100 учасників з усього світу», та що «в рамках цього проєкту журналісти також мали можливість відвідати Україну та на власні очі побачити наслідки повномасштабної агресії росії»⁴. Крім того, в рамках відповідної діяльності Європейської служби у 2024 році було видане Прак-

¹ EEAS (2025). EEAS Strategic Communication Task Forces. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eeas-strategic-communication-task-forces_en

² Там само.

³ EEAS (2025). EEAS Strategic Communication Task Forces. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eeas-strategic-communication-task-forces_en

⁴ Там само.

тичний посібник із проведення розслідувань відкритих джерел «Як виявляти та аналізувати дезінформацію на основі ідентифікації»¹.

Як вказане у цьому посібнику, «у відповідь на зростання кількості маніпулятивних, скоординованих та навмисних атак на окремих осіб та групи за їхньою статтю, сексуальною орієнтацією, расою чи етнічною приналежністю, ці рекомендації мають подвійну мету. Вони спрямовані на те, щоб надати потенційним жертвам інструменти та методології для виявлення, аналізу, та збору доказів для протидії цим загрозам; водночас вони прагнуть підвищити обізнаність фахівців». Серед іншого, у посібнику Євросоюзу «представлено вичерпний та доступний каталог інструментів для розслідування в контексті FIMI», які «охоплюють низку функцій, включаючи архівування цифрових доказів, оцінку координації між суб'єктами, перевірку автентичності контенту та злочинців, відстеження джерела атак та оцінку загального впливу дезінформаційних операцій»².

У посібнику додається, що «зростання дезінформації на основі ідентичності в ширшому контексті маніпуляцій інформацією та втручання з боку іноземних суб'єктів, які використовують глибокі суспільні розломи, слід визнати серйозною загрозою». Оскільки злочинці, що вчиняють FIMI, адаптують свої стратегії у відповідь на події та зусилля з боротьби з дезінформацією, підкреслюється у наведеній публікації Євросоюзу, «захисники повинні застосовувати динамічні, багатогранні підходи до розслідувань», й при цьому «для фахівців вкрай важливо дотримуватися зосередженого на ідентичності погляду протягом усієї своєї діяльності та уникати ігнорування особливостей маргіналізованих груп»³, до яких політика Євросоюзу відносить мігрантів, особливо нелегальних та їх нащадків.

Посібник додає, що «оскільки характер дезінформації змінюється, стратегії розслідувань повинні відповідно розвиватися, щоб залишатися ефективними», та що «скоординований підхід може гаран-

¹ EEAS (2024). How to Detect & Analyse Identity-Based Disinformation/FIMI: A Practical Guide to Conduct Open Source Investigations. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/how-detect-analyse-identity-based-disinformationfimi-practical-guide-conduct-open-source_en

² Там само.

³ EEAS (2024). How to Detect & Analyse Identity-Based Disinformation/FIMI: A Practical Guide to Conduct Open Source Investigations. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/how-detect-analyse-identity-based-disinformationfimi-practical-guide-conduct-open-source_en

тувати узгодженість зусиль, а не дублювання». У документі, серед іншого, визнається, що «хоча наявність безкоштовних інструментів є позитивним явищем, необхідні більш просунуті рішення для розв'язання проблеми висхідних обмежень доступу до даних через зміни політики платформи». Також посібник підкреслив, що стандарти розслідувань з протидії дезінформації «повинні надавати пріоритет сумісності, прозорості та підзвітності для зміцнення стійкості всього суспільства до втручання та маніпуляцій»¹.

IV. ВИСНОВКИ

Варто констатувати певну стагнацію правового регулювання когнітивної війни у нормативній базі Євросоюзу, зі збереженням протягом останнього десятиріччя суто програмно-правового підходу до вирішення цієї проблематики, шляхом схвалення профільних Планів дій.

При цьому відповідні документи не містять ознак ані стратегічного планування, ані засад програмного регулювання, із встановленням систем заходів та строків їх виконання. Ключовим управлінським органом у цій сфері стала Європейська служба зовнішніх дій та утворені в рамках її мандату спеціалізовані робочі групи, при цьому завдання та географічний вимір цих груп є прямо релевантним основним регіонам міграційного тиску на ЄС.

Діяльність Євросоюзу в організаційному вимірі носить насамперед реактивний характер, у формат реагування на ключові зовнішні інформаційні загрози, серед іншого й у сфері міграції, основною з яких наразі детермінується російська зовнішня діяльність у рамках когнітивної війни проти цивілізованого світу. Водночас посилення нормативного забезпечення відповідних заходів протидії російській когнітивній війні до рівня спеціальних регламентів та директив Євросоюзу очікувати важко. Це зумовлене специфікою сприйняття у праві ЄС категорії права на інформацію та на свободу слова, які сприймаються як фундаментальні та засадничі цінності Союзу.

Наразі застосування саме імперативних, а не програмних моделей протидії когнітивній війні у Євросоюзі відбувається насампе-

¹ Там само.

ред у сфері санкційної політики, що має стати предметом окремих наукових досліджень.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Плешко Е. (2026). Когнітивна війна та окупований Крим. URL: https://arcrimea.org/uk/analytics_ua/2026/06/22/kognitivna-vijna-ta-okupovaniy-krim/
2. Приходько А., Плешко Е. (2026). Кримський слід у когнітивних ударах агресора по Франції. URL: https://arcrimea.org/uk/investigations_ua/2026/07/17/krimskij-slid-u-kognitivnih-udarah-agresora-po-francziyi/
3. Хакімова В. Т. (2021). Європейський Союз в епоху постправди: діяльність East Strat-Com Task Force. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 67. С. 155–162. URL: <https://doi.org/10.32837/app.v0i67.1166>
4. Action Plan on Strategic Communication. EU Ref. Ares (2015)2608242. 22 June, 2015. URL: <https://www.allbusinesstemplates.com/preview/NBV5A/YCSGH/1/>
5. EEAS (2024). How to Detect & Analyse Identity-Based Disinformation/FIMI: A Practical Guide to Conduct Open Source Investigations. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/how-detect-analyse-identity-based-disinformationfimi-practical-guide-conduct-open-source_en
6. EEAS (2025). EEAS Strategic Communication Task Forces. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eeas-strategic-communication-task-forces_en
7. EEAS (2026). Information Integrity and Countering Foreign Information Manipulation & Interference (FIMI). URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-countering-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en
8. EUR-Lex (2018). Action Plan against Disinformation. Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. JOIN (2018) 36 final (Brussels, 5 December, 2018). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=cel-ex:52018JC0036>
9. Tsybulko O. (2026). Cognitive War, Occupied Crimea and Cultural Indicators. URL: <https://arcrimea.org/en/analytics/2026/05/23/cognitive-war-occupied-crimea-and-cultural-indicators/>

REFERENCES

1. Action Plan on Strategic Communication. EU Ref. Ares (2015)2608242. 22 June, 2015. URL: <https://www.allbusinesstemplates.com/preview/NBV5A/YCSGH/1/>
2. EEAS (2024). How to Detect & Analyse Identity-Based Disinformation/FIMI: A Practical Guide to Conduct Open Source Investigations. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/how-detect-analyse-identity-based-disinformationfimi-practical-guide-conduct-open-source_en
3. EEAS (2025). EEAS Strategic Communication Task Forces. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eeas-strategic-communication-task-forces_en
4. EEAS (2026). Information Integrity and Countering Foreign Information Manipulation & Interference (FIMI). URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-countering-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en
5. EUR-Lex (2018). Action Plan against Disinformation. Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and

- Social Committee and the Committee of the Regions. JOIN (2018) 36 final (Brussels, 5 December, 2018). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=cel-ex:52018JC0036>
6. Khakimova V. T. (2021). The European Union in the era of post-truth: the strength of the East StratCom Task Force. *Actual Problems of Politics*. Vol. 67. pp. 155–162. URL: <https://doi.org/10.32837/app.v0i67.1166> [in Ukrainian]
 7. Pleshko E. (2026). Cognitive Warfare and Occupied Crimea. URL: <https://arcrimea.org/en/analytics/2026/06/22/cognitive-warfare-and-occupied-crimea/>
 8. Prykhodko A., Pleshko E. (2026). Crimean Trace in the Aggressor's Cognitive Strikes on France. URL: <https://arcrimea.org/en/investigations/2026/07/17/crimean-trace-in-the-aggressors-cognitive-strikes-on-france/>
 9. Tsybulko O. (2026). Cognitive War, Occupied Crimea and Cultural Indicators. URL: <https://arcrimea.org/en/analytics/2026/05/23/cognitive-war-occupied-crimea-and-cultural-indicators/>